

Pastiersky list KBS o gestách

Drahí bratia a sestry!

„Keď Cirkev slávi Eucharísiu, pamiatku smrti a zmŕtvychvstania svojho Pána, vtedy sa táto najdôležitejšia udalosť spásy skutočne stáva prítomnou a uskutočňuje sa dielo nášho vykúpenia,“ píše pápež Ján Pavol II. vo svojej encyklike *Ecclesia de Eucharistia* (11). Svätá omša je sprítomnením najdôležitejšej udalosti našej spásy, čiže Kristovej smrti a zmŕtvychvstania. Slávi ju Cirkev a tá je spoločenstvo zhromaždené Duchom Svätým. Preto celé spoločenstvo veriacich prítomné na svätej omši ju slávi ako jeden celok. Liturgické úkony nie sú preto súkromnými úkonmi, ale sláveniami Cirkvi, ktorá je sviatosťou jednoty (porov. SC, 26). Veriaci na svätých omšiach nikdy nie sú publikom a svätá omša nikdy nie je súkromnou záležitosťou len kňaza. Dokazujú to aj liturgické modlitby svätej omše, ktoré sú formulované v množnom čísle, čiže „my“. Toto „my“ hovorí zhromaždená Cirkev. Všetci teda prítomní na svätej omši tvoríme jeden subjekt, ktorý sprítomňuje najdôležitejšiu udalosť našej spásy. Samozrejme, že každý tým spôsobom, aký mu na základe úlohy a postavenia patrí.

Preto aj Druhý vatikánsky koncil venoval veľkú pozornosť liturgickou reformou sláveniu svätej omše a chcel dosiahnuť to, „aby sa všetci veriaci prívádzali k tej plnej, uvedomelej a činnej účasti na liturgických úkonoch, ktorú si vyžaduje sama povaha liturgie a na ktorú má kresťanský ľud právo a povinnosť mocou svätého krstu“ (SC, 14).

Svätý Otec Ján Pavol II. v spomínanej encyklike *Ecclesia de Eucharistia* napísal: „Čítim svoju povinnosť vysloviť vrúcnu žiadosť, aby sa pri eucharistickom slávení s veľkou vernosťou zachovávali liturgické predpisy. Sú konkrétnym vyjadrením autentického cirkevného charakteru Eucharistie: to je ich najhlbší zmysel. Liturgia nie je súkromným vlastníctvom ani celebranta, ani spoločenstva, v ktorom sa tajomstvá slávia“ (52). Toto platí nielen pre celebrujúceho kňaza, ale aj pre veriacich prítomných na svätej omši. Aj oni majú na svätej omši zachovávať liturgické predpisy.

Úctu Oltárnej sviatosti má prejavovať celý človek, teda aj duchom i telom. V tomto pastierskom liste, drahí bratia a sestry, chceme vašu pozornosť upriamiť na tri dôležité základné držania tela, ktoré jednotne zaujímame počas slávenia svätej omše ako spoločenstvo. Sú to **státie, sedenie a kľačanie**. Aj doteraz sme ich zachovávali, ale nie vždy a všade jednotne. Práve jednotným dodržiavaním polohy tela, čiže státia, sedenia a kľačania, vyjadrujeme, že sme jeden subjekt, ktorý slávi svätú omšu. Okrem toho je dobré vedieť nielen to, kedy máme počas svätej omše stáť, sedieť alebo kľačať, ale k uvedomelej účasti patrí sa vedieť aj dôvod prečo. Ide totiž o liturgické úkony a tie nie sú súkromné, úkony jednotlivcov, ale úkony liturgického spoločenstva. Preto nemôžu byť náhodné, svojvoľné a neusporiadané. Nesmerujú len na vonkajšok, ale majú aj svoje liturgické zdôvodnenie a majú vychádzať z vnútra človeka. Čo vyjadrujeme tým, že stojíme, sedíme alebo kľačíme počas svätej omše? Počas svätej omše nestriedame státie, sedenie a kľačanie preto, aby sme sa nenudili. Jednotné držania tela má totiž svoj hlboký liturgický zmysel. Keď celé spoločenstvo veriacich prítomných na svätej omši jednotne stojí, sedí alebo kľačí, vyjadruje tým jednotu celého spoločenstva zhromaždeného na posvätné liturgii. Jednotné držanie tela vyjadruje a podporuje jednotu zmýšľania a ducha prítomných (porov. VSRM, 42).

1. Státie

„Veriaci nech stoja od začiatku úvodného spevu alebo keď prichádza kňaz k oltáru až do modlitby dňa vrátane; počas spevu Aleluja pred evanjeliom a pri hlásaní evanjelia, pri vyznávaní viery a pri modlitbe veriacich; ako aj od výzvy Modlite sa, bratia pred modlitbou nad obetnými darmi až do konca omše okrem toho, čo sa hovorí ďalej“ (VSRM, 43).

Státie je najdôležitejšie, najvznešenejšie a najliturgickejšie držanie tela. Vyjadruje dôstojnosť človeka. Nohami stojí na zemi a hlavu má pozdvihnutú k nebu. Na zobrazeniach v katakombách vidieť postavy modliacich sa postojacky. Človekovi po páde do hriechu vrátil dôstojnosť Ježiš Kristus svojou smrťou a zmŕtvychvstaním. V prvotnej Cirkvi bolo priam zakázané kľačať v nedeľu a počas Veľkonočného obdobia. Svätý Irenej to vysvetľuje takto: „Zvyk nekľačať v deň Pána je symbol vzkriesenia, pomocou ktorého, vďaka Kristovi, boli sme oslobodení od hriechov a od smrti.“ Každé slávenie Eucharistie má vlastne veľkonočný charakter. Státie je teda normálny postoj kresťana, ktorý, aj keď je hriešnikom, si je vedomý hodnosti Božieho dieťaťa práve vďaka smrti a vzkriesenia toho Ježiša, ktorý získal pre všetkých túto hodnosť.

Státie je aj prejavom úcty. Keď k nám príde návšteva, vstaneme. Keď do triedy vstúpi učiteľ, žiaci vstanú z úcty k nemu.

Počas slávenia svätej omše prichádza k nám Pán. Preto stojíme hneď na jej začiatku. Prichádza v osobe kňaza na začiatku svätej omše, keď vstupuje do spoločenstva zhromaždených veriacich, keď prichádza v Božom slove evanjelia, keď prichádza v eucharistickej modlitbe, keď prichádza vo svätom prijímaní. Kňaz vyjadruje tento základný postoj na svätej omši v Druhej eucharistickej modlitbe slovami: „*Dakujeme ti, že si nás uznal hodných stáť pred tvou tvárou a tebe slúžiť.*“ Na slávení svätej omše sa učíme stáť pred Pánom. Keď „*kňaz vyzve ľud na modlitbu (Modlime sa), všetci spolu s ním chvíľku mlčia, aby si uvedomili, že stoja pred Bohom*“ (VSRM, 12). Tento postoj bude pre nás dôležitý na konci sveta, keď nás Pán príde súdiť. O príchode Syna človeka na konci sveta čítame: „*Preto bdejte celý čas a modlite sa, aby ste mohli uniknúť všetkému tomu, čo má prísť, a postaviť sa pred Syna človeka*“ (Lk 21, 36).

2. Sedenie

V chrámoch je aj miesto na sedenie. Má to praktický význam. Keď je človek unavený, hľadá miesto na sedenie, na odpočívanie. My hovoríme o význame sedenia z hľadiska liturgického. Počas svätej omše veriaci „*nech sedia, keď sa prednášajú čítania pred evanjeliom a medzišper, pri homílii a kým sa pripravujú obetné dary na obetovanie, a ak je to vhodné, keď sa po prijímaní zachová posvätné ticho*“ (VSRM, 43).

Sedenie má aj biblické zdôvodnenie. Keď Pán Ježiš navštívil Lazárov dom a v ňom sestry Martu a Máriu, svätý Lukáš poznamenal: „*Tá mala sestru menom Máriu, ktorá si sadla Pánovi k nohám a počúvala jeho slovo*“ (Lk 10, 39). Pána Ježiša raz vyhládala jeho matka a príbuzní. Svätý Marek to zaznamenal

slovami: „*Tu prišla jeho matka a jeho bratia. Zostali vonku a dali si ho zavolať. Okolo neho **sedel zástup***“ (Mk 3, 31-32a).

Sedenie vyjadruje aj stav telesného uvoľnenia. Sediaci človek je v pohode, sedí pokojne, nič ho nevyrušuje a tak môže svoju pozornosť sústrediť na to, čo počúva, a spokojne o tom uvažovať. Sedenie počas čítaní vyjadruje v prvom rade postoj počúvania a rozjímania nad Božím slovom. Je to základný postoj Pánovho učeníka.

Okamih sadania po modlitbe dňa čiže orácii, keď veriaci povedia *Amen*, je naplnený očakávaním, ochotou pozorne počúvať, ale i zvedavosťou, čo nám Pán povie. Preto lektor nevystupuje na ambonu čítať skôr, než veriaci povedia *Amen*, a posadia sa. A vtedy nastáva to, čo sa stalo v synagóge v Nazarete, keď čítal Ježiš: „*Oči všetkých v synagóge sa uprelí na neho*“ (Lk 4, 20b). Aj my posediačky upierame oči na toho, kto číta, aby sme mohli pozorne, uvoľnene a sústredene počúvať Božie slovo a v žalme uvažovať nad ním. „*Veriaci pri slávení omše majú počúvať Božie slovo s takou vnútornou a vonkajšou úctou, ktorá by ich duchovný život zo dňa na deň zveladovala a hlbšie včleňovala do tajomstva, ktoré sa slávi*“ (Poriadok čítaní pri omši, 45). A práve poloha sedenia umožňuje veriacim počúvať Božie slovo s vnútornou i vonkajšou úctou.

3. Kľačanie

Kľačanie prenikalo do liturgie pomaly a to zo súkromných modlitieb, pričom v liturgii malo prvotné miesto vždy státie. Kľačanie je vlastným a najvýraznejším prejavom súkromnej modlitby. Keď sa modlíme ako jednotlivci, keď sme pred Bohom sami, vo vlastnom mene, alebo aj v modlitbovom spoločenstve, vtedy má prevahu naša malosť, naša bieda, naša hriešnosť. Keď sa však modlíme liturgicky s celou Cirkvou a v jej mene vtedy sa do popredia dostávajú Kristove zásluhy. A práve toto je to, čo chce liturgia zvestovať symbolickými postojmi.

Liturgia však počíta aj s kľačaním počas svätej omše. Je veľmi málo prípadov, kedy veriaci zostávajú kľačať na kolenách. Všeobecné smernice Rímskeho misála obsahujú tento predpis: „*Nech však kľačia... pri premenení... Kde je zvyk, že ľud zostáva kľačať po skončení zvolania Svätý až do konca Eucharistickej modlitby a pred prijímaním, keď kňaz hovorí Hľa, Baránok Boží, nech sa chvályhodne zachová*“ (VSRM, 43).

Kľaknúť si na kolená vedie veriaceho nie tak vedomie hriechu, ako skôr Božia láska, ktorá sa prejavuje v odpustení. A práve táto láska ho potom dvíha, aby sa postavil. Po kľačaní nasleduje povstanie a nastúpenie duchovnej cesty smerom k svadobnej hostine, v ústrety Kristovi Ženíchovi, ktorý nám dáva účasť na Božom živote a dovoľuje nám postaviť sa pred Pána. Aby sa dosiahla táto žiadaná jednota v pohyboch a držaní tela, niekedy počas slávenia svätej omše diakon alebo posluhujúci laik alebo aj sám kňaz dáva pokyny veriacim, aby jednotne zaujali držanie tela. Tieto ich výzvy máme poslúchnuť (porov. VSRM, 43).

Priestor našich chrámov však vždy nedovoľuje, aby všetci prítomní na slávení svätej omše mohli zaujať jednotné držanie tela, čiže aby všetci do jedného napr. stáli, sedeli alebo kľačali. Neumožňuje to buď veľký počet zúčastnených na svätej omši, alebo lavice, v ktorých sa nedá stáť, ba dokonca aj zdravotný stav môže prekážať v kľaknutí si počas premenenia. Vtedy tí, čo si nemôžu kľaknúť, majú urobiť hlboký úklon, keď si kňaz po pozdvíhovaní kľaká (porov. VSRM, 43).

Na záver nemôžeme urobiť nič iné, ako pripomenúť vám, drahí bratia a sestry, i našim kňazom slová Svätého Otca Jána Pavla II. uverejnené na konci jeho encykliky *Ecclesia de Eucharistia*: „*Kňaz, ktorý slúži svätú omšu verne podľa liturgických predpisov, a spoločenstvo, ktoré sa im prispôsobuje, tichým no výrečným spôsobom dokazujú svoju lásku k Cirkvi. ... Nikto nesmie podceňovať tajomstvo zverené do našich rúk: je príliš veľké, aby si niekto mohol dovoliť svojvoľne s ním nakladať, čo by nezodpovedalo jeho posvätnéj povahe a univerzálnemu charakteru*“ (52).

Preto ochotne a v duchu poslušnosti prijímame aj túto úpravu týkajúcu sa držania tela počas slávenia svätej omše. Nezabúdajme však, že spoločným

držaním tela čiže státním, sedením a kľačaním vlastne plníme výzvu svätého Pavla z Listu Rimanom: „*Bratia, pre Božie milosrdenstvo vás prosím, aby ste svoje telá prinášali ako živú, svätú, Bohu milú obeť, ako svoju duchovnú bohoslužbu*“ (12, 1).

Týmto pastierskym listom uvádzame do života Cirkvi na Slovensku sláviacej najsvätejšiu obeť svätej omše uvedené tri držania tela nedeľou dňa 7. augusta 2005. K tomu, aby sme aj takýmto spôsobom prispeli k vznešenému sláveniu svätej omše udeľujú svoje požehnanie. *biskupi Slovenska*

Gestá a postoje pri sv. omši v skratke

Vo veci liturgických postojov a gest pri sv. omši rozhodla Konferencia biskupov Slovenska na svojom 51. plenárnom zasadnutí, v dňoch 7. - 8. júna 2005 v Donovaloch. Prijala plné znenie Všeobecných smerníc Rímskeho misála:

Veriaci nech stoja od začiatku úvodného spevu alebo keď prichádza kňaz k oltáru až do modlitby dňa vrátane; počas spevu Aleluja pred Evanjeliom a pri prednese Evanjelia, pri vyznaní viery a pri modlitbe veriacich; ako aj od výzvy Modlite sa bratia pred modlitbou nad obetnými darmi až do konca omše, okrem nižšie uvedených častí.

Sediť sa má cez čítania pred Evanjeliom a cez medzispev, pri homílii a kým sa pripravujú obetné dary; ako aj vtedy, keď sa chce po prijímaní zachovať posvätné ticho.

Pri premenení si však veriaci majú kľaknúť, ak im v tom neprekáža zdravotný stav, alebo nedostatok miesta, veľký počet zúčastnených alebo iné závažné príčiny. Tí však, čo nekľačia počas premenenia, nech sa hlboko uklonia, keď si kňaz pokľakne po premenení.

Kde je zvyk, že ľud zostáva kľačať po skončení zvolania Svätý až do konca Eucharistickej modlitby a pred prijímaním, keď kňaz hovorí Hľa, Baránok Boží, chvályhodne sa to môže zachovať.

Na Slovensku zachováme aj naďalej zvyk, „že ľud zostáva kľačať... pred prijímaním, keď kňaz hovorí «Hľa, Baránok Boží...». Toto pokľaknutie treba považovať aj za pokľaknutie pred prijatím Oltárnej Svätosti, a teda už **netreba kľakať v pohybovú dobu sa rade k svätému prijímaniu.**

K postojom treba pripojiť aj nasledujúce: **Počas prednášania Evanjelia „stojaci sa obrátia k ambone, aby tak prejavili osobnú úctu Kristovmu evanjéliu“.** (VSRM 133) „*Je... vhodné, aby každý naznačil znak pokoja triezvo iba najbližšie stojacim.*“ (VSRM 82)

Státie počas spevu Aleluja veriaci nech vstanú už počas predspievavania Aleluja (alebo jemu príslušného spevu) kantorom, scholou. Je vhodné, aby príklad ukázal celebrant kňaz.

Státie od výzvy Modlite sa bratia a sestry... - veriaci nech vstanú po skončení spevu na prinášanie a prípravu obetných darov, pred výzvou *Modlite sa bratia a sestry...*

Státie alebo kľačanie po skončení zvolania Svätý až do konca Eucharistickej modlitby. Ak nejakí veriaci napriek potrebe jednotnosti postojov predsa zostanú, kľačať po premenení, keď ostatní stoja, netreba z toho robiť problém.

Vstanie po premenení, pred výzvou Hľa tajomstvo viery Po pozdvíhovaní kalicha, keď celebrant pokľakne, všetci spolu s ním vstávajú.

Staré listiny vzťahujúce sa na dejiny územia obce Švošov

Údolím Komjatského (Švošovského) potoka viedla už od praveku obchodná cesta z Balkánu cez Komárno, Nítru do Turca a k Váhu a ďalej údolím Oravy na Krakov a do baltských krajín. Pretože bola málo bezpečná, od 11. storočia ňou už nevedli hlavné smery obchodu. Intenzívnejší bol iba ruch od Váhu, údolím Oravy na Krakov, súvisiaci najmä s rozvojom ťažby a dovozu poľskej soli.

Už starí Rimania hovorili: Via vita Cesta je život. Ako dokazujú archeologické nálezy i pozdĺž tejto cesty existovali osady i strážne hrady a hradiská ako napr. v okolí obce: Turnisko, Havran, Hrdoš, Hrádok nad Komjatnou. Predpokladá sa i existencia ďalších, dosiaľ nepreskúmaných.

S rozvojom stredoslovenských banských miest v stredoveku a vzostupom mesta Ružomberka, ako aj upravením cesty Ružomberok - Kralovany na obchodné účely v roku 1363 podľa nariadenia kráľa Ludovíta Veľkého, význam pôvodnej trasy v úseku Turiec - Orava postupne upadal a po vybudovaní cesty Kralovany - Párnica v roku 1772 takmer úplne zanikol.

Strediskom stredovekého osídlenia tejto najzápadnejšej časti Liptova bolo územie Komjatnej. Archeologický prieskum zaniknutého Kostola Svätého Ducha v Komjatnej ukázal, že na tomto území existovali trvalé sídla už v 10. storočí. Starší listinný materiál sa však k tomuto územiu nezachoval.

V súvislosti so starými listinami je potrebné upozorniť na existenciu tzv. hodnoverných miest - verejnotárskejších miest v Uhorsku, ktoré boli zriadené pri kapitulách alebo kláštorňoch konventoch, mali autentickú pečať a vykonávali spisomňovacu a inú úradnú činnosť. Pre územie Liptova a Oravy to bolo hodnoverné miesto pri Spišskej kapitule a hodnoverné miesto v Kláštore pod Znievom pri konvente v Turci.

V listine kráľa Ladislava IV. z roku 1278 sa údajne spomína vrch Hauran a potok Lubochna. Prepošť konventu v Turci zapísal do registra dňa 12. mája 1309 listinu, ktorou magister Donč (župan zvolenskej veľkožupy domnia, do ktorého patrili i Liptov a Orava) daroval dňa 11. novembra 1308 členovi vojenskej družiny Rudlinovi dedinu Siikmeni. Poloha tejto dediny nie je doteraz známa. Rudlin bol majiteľom Ludrovej. Neskôr majiteľmi Ludrovej - Rudlovej Vsi i Švošovej Vsi boli Štiavnickovci a z nich vyčlenení Toltovcovia zo Štiavnice (o tom podrobnejšie v nasledujúcom čísle Hrdoša). Z uvedeného sa usudzuje, že zaniknutá dedina Siikmeni mohla byť i na území (alebo v okolí) neskoršej Švošovej Vsi.

Prvou spoľahlivou písomnou zmienkou o tomto území je listina z roku 1330, ktorou zvolenský župan magister rytier Donč daroval svojmu koniarčikovi (správcovi koní) zemanovi Petrovi, synovi Františka z Liptova, za vojenské zásluhy opustenú zem v dokumente zvanú „Kowmethna hola“, ležiacu medzi Váhom a Oravou. Podľa vymedzených hraníc išlo o veľké územie obsahujúce okrem dnešnej Komjatnej aj územie dnešného Švošova a čiastočne i Hrboltovej, ktoré neskôr pripadlo opäť korune po úmrtí predchádzajúceho vlastníka.

Hranice tejto zeme sa určujú v takomto poradí (v zátvorke poznámky Fr. Malu): Prvá medza začína pri rieke Váh južným smerom (na južnej strane poníže starej železničnej stanice) a ťahá sa na západ k hore Aszú (hora Suchá - v Havrane za dnešnými Močidlami, hranica bola spresnená v roku 1425 pri stanovení hraníc dedín Stankovany a Gombáš) a prechodom cez vrchol tejto hory k určitej skale, ktorá sa menuje Hyrdos (čítaj Hrdoš), odtiaľto ďalej vedie k určitej hore, k hore Hosszu (hora Dlhá medzi Komjatnou, Žaškovom a Jasenovom), ktorá leží pri Árve (pri Orave) a krížom prejdúc túto horu smerom na východ dorazíme k hore zvanéj Kolovrát (starý názov hory medzi Komjatnou, Jasnovou a Val. Dubovou), tu sa otočí na juh k hore nazývanej Sár (Blatná hora) na ktorej konci je

jeden vysoký kamenný stĺp (skala Hlavačka), odtiaľ rovno vedie k hore Themerdek (starý názov hory medzi Val. Dubovou a Studničnou), odtiaľto sa spustí k jednej vysokej skale, z ktorej sa spustí k hore Bik (starý keltský názov Tlstej hory), ktorej chrbát vedie k druhému vysokému skalnému stĺpu (t.j. cez Radičinu k skale Havránka nad Hrboltovou) a odtiaľ sa spustí (cez Kamennú dolinu popri Hrboltovskom mlyne) a ponorí sa do už spomínanej rieky Váh, po ktorej prejde a dorazí k prvej hranici a tam sa chotár končí (opäť poníže starej železničnej stanice vo Švošove - brod cesty cez riekou Váh v mieste dnešného ostrova).

List bol vydaný v roku Pána 1330 na deň sv. Bálinta (Valenta) novembra 3. Turčiansky Konvent Blahoslavennej Panny Márie, menovite prepošť Štefan ho prepísal v roku 1434 pre Ladislava, syna Štefana z Liptova, pričom na záver uviedol: „My zastupujúci zákon a verejné právo prihládajúc na prosbu (žiadosť), vidiac že spomínaný slobodný list nie je výskriabaný (výškrtaný), vymazaný a v žiadnej časti nie je sponchybniteľný dokonca bez chyby, ten list sme prepísali od slova do slova a jeho obsah do nášho listu vložili pre väčšiu dôveryhodnosť. Na pamiatku tejto veci, pre istotu a moc, sme tento náš list potvrdili našou úradnou pečaťou a potvrdením našej milosti. Vydali sme v roku Pána 1434, najbližší utorok pred dňom sv. Margity.“

Historici sa prikláňajú k názoru, že starý názov Komjatnej je odvodený od slova „kommata“ označujúceho izbu s komínom a kozubom určenú na bývanie a nápadne odlišnú od vtedajších bežných zrubových stavieb. Názov vykladajú ako synonymum prícestného hostinca v blízkosti významnej cesty vedúcej z doliny Váhu na Oravu a do Poľska. A však pod spomínaním pomenovaním si možno predstaviť aj väčšiu usadlosť s kamennou kúriou v centre. V období spomínanej donácie (darovania) bola usadlosť opustená. Niektorí historici predpokladajú, že opustenie územia bolo vyvolané stratou významu obchodnej cesty. Na podnet obdarovaného Petra tu v krátkom čase vznikla osada, ktorá sa v dokumentoch od 15. storočia spomína pod pomenovaním „Kommathna“ a v tomto storočí ešte k nej patrilo i územie dnešného Švošova.

Ďalšou nepriamou písomnou zmienkou o bližšie nepomenovanej osade v údolí Váhu je listina prepošťa Turčianskeho konventu Pavla z 22. februára 1337, ktorou Izolda, vdova po Jánovi z Turca, poveruje Petra zo Spiša (Petro de Scepus) mešťana z Ružomberka zaľudniť územie v blízkosti Váhu, na rozhraní Liptova a Turca (circa fluvium Vaag inter Liptoviam et Turoch existentem). Hranicou medzi Liptovom a Turcom v tej dobe bol vrch Havran a potok Lubochňa. Peter podľa textu listiny dostal jeden slobodný lán poľa, na ktorom mohol hospodáriť, mohol si na ňom postaviť mlyn, ale musel priviesť osadníkov, ktorí by pusté územie kolonizovali.

Či skutočne Peter na spomínanom území osadu založil, alebo ako dlho existovala sa zatiaľ nepodarilo zistiť. Ak by bola skutočne vznikla, bola by sa volala Petrová, alebo by dostala meno od staršieho názvu územia, kde vznikla. Nie je vylúčené ani to, že v jej pôvodnom chotári neskôr vznikli Stankovany, prípadne Rojkov.

Ďalšou známou listinou je listina Jána Mešpeta, kapitána hradu Likava, z 10. júla 1425, ktorou daroval šoltýstvo v Gombáši a Stankovanoch Petrovi synovi Stanka zo Stankovian. V listine sú určené aj hranice obidvoch dedín. Táto i ďalšie listiny budú podrobnejšie popísané v nasledujúcom čísle Hrdoša.
František Malá